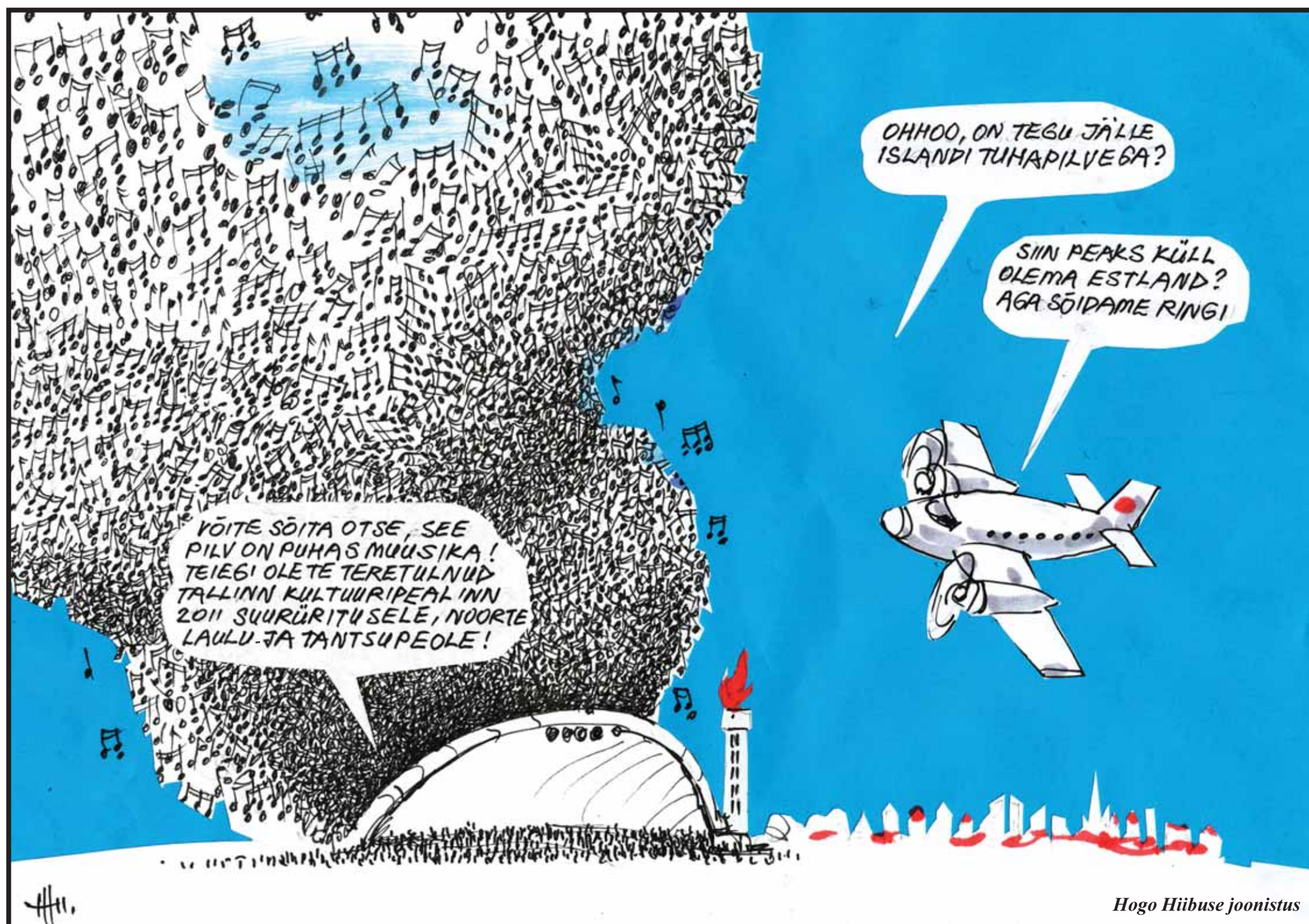

Mis maa see on?

Hogo Hübuse joonistus

Mis maa see on?

Siin pole ühtki mäge,
vaid metsad lõputud ja laukasood.
Kuid sinne rahvas täis on imeväge
ja kummalised nende laululood.

Mis maa see on?

Kord öö sööb ära päeva,
kord päev on nõnda pikk, et neelab öö.
Ühtmoodi mõlemad siin mööda lähevad – kui
võõras puhkab, kohalik teeb tööd.

Mis maa see on?

Kas tõesti üksnes orjaks
veel ainult kõlbab inimene siin?
Kes selle valu ükskord kokku korjaks,
et tuleks armastus ja lõppeks piin?

Mis maa see on,

kus halastus on ohus,
kus vabadus on maasse kaevatud,
kus on siin õiglus, kus on rahukohus,
kust õiglust otsima peaks vaevatud.

Mis maa see on?

Kaastunne siin on roostes,
on roostes häbi südame rind.
Siit põgeneda võiksin lausa joostes,
kuid miski hoiab tagasi veel mind.

Mis maa see on,

mis saab mind kinni hoida,
ja millega ta seda teeb, ei tea.
Ta ju ei kata mind, ta ju ei toida,
kuid ometigi endaga mind veab.

Mis maa see on?

Kas suudan teda mõista?
Kas suudan enam olla temata?

Mis maa see on?

Kuis ometigi võis ta
kõik oma lapsed jätta emata?

Mis maa see on?

Siin pole ühtki mäge.
Vaid metsad lõputud ja laukasood.
Kuid sinne rahvas täis on imeväge
ja kummalised nende laululood.

Sõnad: Peeter Volkonski
Muusika: Siiri Sisask

Juhtkiri

Euroopast, eurost ja laiast maailmast

EDGAR SAVISAAR
sõltumatu publitsist

Mäletan, kuidas euro tuleku eel kirjutas üks juhtivaid Eesti poliitikuid sellest, et ühine rahaühik euro teeb kõiki omavahel sõpradeks. Nüüd loen ajakirjast *Bild* ja mõnedest teistest väljaannetest, et sakslaste unistus on Kreeka võlgade katteks saada endale Rhodose saar (kus sageli veedavad suve saksa turistid) ning võib-olla isegi seada hüpoteek Akropolile. Eks niisuguseid kirjutisi lugedes tuleb kreeklastele meelde, kuidas Saksa sõdurid Teise maailmasõja ajal heiskasid Akropolile svastika. Sellised asjad ei lähe meelest ära, nagu enda käestki teame. Vastutasuks kannavad kreeklased oma meeleavaldustel mõnikord Merkeli pilte, kus Saksamaa kantslerile on ette joonistatud pisikesed vuntsid, mida ajaloo teatakse hoopis ühe teise saksa poliitiku ninaesiselt. Nii palju siis rahvaste sõprusest Euroliidus.

Kreeklastele läheb halvasti ja meie ruttame neid päästma, ise samal ajal kirudes nende 14. palka ja teisi soodustusi, millest nad kuidagi loobuda ei soovivat. Natuke on selles suhtumises ka väiklast kadedust selle üle, et kreeklased suudavad enda eest seista, mida meie juba ammu enam ei suuda. Muide, tegelikult ei päästa me ju kreeklasi, vaid Prantsusmaa, Saksamaa, Inglismaa ja isegi Portugali pangajuhte ning -aksionäre. Aeg oleks jätta Euroliidu hädade veeretamine ainult kreeklaste kaela.

Käisin hiljuti Stockholmis ja kohtusin oma Rootsi sõpradega. Eurost rääkides tuletasid nad mulle meelde, et kui omaaegsel referendumil hääletas euro vastu ca 56% osavõtnutest, siis nüüd on tookordsest 10% enam rahvast vastu euroga ühinemisele. Viimaste valimiste eel toimunud teledebatil tunnistasid nii Rootsi peaminister kui ka opositsiooniliider avalikult õigeks selle sammu, et nende riik ei ühinenud eurosooniga. Õelgem tõtt, ka Eestit ei kiirustanud keegi takka eurosooniga ühinema. Aga ei olnud ka mingit selleteemalist diskussiooni, ühekülgne meedia tegi oma juudatöö. Nüüd peab Eesti Euroopa kriisikollete ravimiseks

KESKMÖTE: Brüsselis liikutavat ringi versioon, et Euroopa Komisjonile tuleb anda õigus panna vajadusel veto suveräänsete riikide eelarvetele.

maksma varem või hiljem rohkem kui Poola või Rootsi, sest nende päästeprogrammid ei laiene. Seda isegi juhul, kui me seekord maksimisest veel pääseme! Aga küllap on Eestil ka kõvem majandus ja me võime endale seda lubada... Hea küll, päästame veelkord Kreeka, nagu me ta ühest kriisist juba välja tõime. Sellest käib meil jõud üle. Aga mis saab aasta pärast, kui tuleb järjekordne kriis Kreekas ja me oleme vahepeal kandnud kulutusi ka Iirimaa ja Portugali hädade leevendamiseks? Lükka me lahendusi aina edasi. Milliseid lahendusi?

Brüsselis liikutavat ringi versioon, et Euroopa Komisjonile tuleb anda õigus vajadusel panna veto suveräänsete riikide eelarvetele. Isegi nii, et „kohalik“ parlament ei tohi eelarvet arutusele võtta, enne kui Euroopa Liidu võimuorganid on selle heaks kiitnud. Loodan, et Reformierakonna ja IRL-i valitsus niisugused jutud lõpuks ümber lükkab? Kuigi, ma ei tea, kui palju sellest kasu on, sest aeg on näidanud, et nad võivad täna üht ja homme täpselt vastupidist rääkida. Võib-olla olekski õigem Eesti taasiseseisvumise 20. aastapäeva eel tunnustada tõtt meie riigi suveräänsuse kohta?

Ma ei arva, et ülejäänud maailmale Euroopa probleemid nii väga korda lähevad. Kui jälgida arutelusid majandusteadlaste ja poliitikute ringis, siis pigem on teemaks see, kuidas Aafrika, Lähis-Ida (Iraani naftatehingud!) ja ka Kesk-Aasia riigid hakkavad üha sagedamini kasutama omavahelistes rahalistes tehingutes mitte dollarit ega ka mitte eurot, vaid hoopis jüaani. Vaikselt, aga järjekindlalt võtab Hiina üle juhtrolli maailma majanduses. Sellega tasuks meilgi arvestada, kui tahame oma kodutanumalt kaugeemale vaadata.

KESKNÄDAL

Address: 10130 Tallinn, Toom-Rüütli 3/5
Tellimine ja levi: 6 177 717

Peatoimetaja Urmi Reinde urmi@kesknadal.ee 6 274 583
Poliitikatoimetaja Ivri Vee ivari@kesknadal.ee 6 274 573
Uudistejuht Indrek Veiserik indrek@kesknadal.ee 6 274 571
Toimetaja Tiit Maksim tiit@kesknadal.ee

Toimetuse käsikirju ei tagasta. Kesknädalas ilmunud artiklid väljendavad nende autorite arvamust, mis ei pruugi kokku langeda toimetuse omaga.

Levi AS Express Post ja AS Eesti Post.
Lehte kirjastab MTÜ Vaba Ajakirjandus

NÄDALA NUPUD

Eesti Linnade Liit pole rahul pealiskaudse õigusloomega

Eesti Linnade Liidu (ELL) 22. juuni pressiteates on öeldud, et ELL volikogu pöördus Vabariigi Presidendi poole, kuna ei ole nõus õigusloomes kujunenud tendentsidega.

Pöördumise põhjuseks olid koduomanikke maamaksust vabastava seaduse menetlemisel kerkinud küsimused, sest selle seaduse koostajate kohalike omavalitsuste tulubaasi kujundava õigusruumiga on jäänud piisava tähelepanu ning lahenduseta. Maamaksuseaduse muudatused mõjutavad otseselt linnade ja valdade tulubaasi kujunemise perspektiivi ning elanike ja kohalike omavalitsuste vastastikuste suhete erinevaid aspekte.

Kohalikud omavalitsused eeldasid, et maksuvabastuste sätestamisega sünkroonselt lahendatakse ka omavalitsuste tulubaasi järjekordse vähendamise tõttu tekkivad probleemid. Terviklik

lahendus vastaks enam Eesti ühiskonna tasakaalustatud arengu vajadustele, sealhulgas kohaliku omavalitsuse kui avaliku sektori ühe osapoole arengu tagamisele ning õigusruumi kujundamise heale tavale.

ELL volikogu tõdeb, et kohalike omavalitsuste võime pakkuda oma elanikkonnale kvaliteetseid avalikke teenuseid ning korraldada ja arendada kohalikku elu sõltub otseselt omavalitsuste tulubaasist.

„Kriisiaastatel kärbiti kohaliku elu korraldamiseks vajalikust rahast 50 miljonit eurot. Koduomanike maamaksust vabastamisel lisandub sellele veel 13–17 miljoni euro ulatuses omavalitsuste tulubaasi probleeme. Eesti krooni vääringus mõõdetuna on see kohapealsele elukorraldusele ja otsustusõigusele miinusmargiga miljard krooni aastas,“ kinnitas ELL tegevjuht Jüri Võigemast (pildil).

Ilves loodab endiselt IRL-i häältele

Riigikogu põhiseaduskomisjoni liige Priit Toobal (pildil) ütles, et maamaksu muutmise seaduse väljakuulutamise presidendil poolt on ilmselgelt panustamine Riigikogus tagasisalvituks saamisele.

„Arvestades lähenevat presidendivalimisi, on Ilves ilmselgelt astunud libedale teele ning aitab põhiseadusest mööda hiilides täita IRL-i üht põhilist enne märtsikuseid valimisi antud valimislubadust,“ selgitas Toobal. „Küllap lähtutakse lihtsast loogikast: seadus sulle – häälde mulle.“

Toobal sõnul on seesugune käitumine kohalike omavalitsuste suhtes äärmiselt ebaõiglane. „Tõsi, president ütles seadust välja kuulutades, et äravõetav raha tuleb kompenseerida, kuid see ei anna siiski mingit kindlustunnet, et seda ka tehakse. Kindlustunde annaks vaid vastava klausli lisamine seadusse – just seda pidanuks ta ütlema, ning seaduse Riigikokku tagasi saatma. Ilves aga loobus põhiseaduse täitmise eesmärgi nimel. Tuletan Ilvesele meelde, et põhiseaduse kohaselt võivad presidendivalimised minna valijameeste kogusse, ning peale seda, kui Keskerakond käis presidendikandidaadina välja Indrek Tarandi, on suur tõenäosus, et järgmise riigipea valimine on omavalitsustegelaste käes. Kahtlen sügavalt, kas valijameeste kogus leiab toetust kandidaadile, kes kirjutas alla järjekordsele omavalitsuste iseseisvust nõrgestavale dokumendile. Seega tegi Ilves minu arvates valearvestuse, lootes IRL-iga tiiba ripsutades omavalitsustelt toetust koguda,“ lisas Toobal. „Presidendi roll ei ole üksnes laulupidudel kõlavaid kõnesid pidada, vaid ka muret tunda oma rahva ja riigi, sealhulgas omavalitsuste, igapäevase ellujäämise pärast. Ja mitte üksnes muret tunda, vaid ka muresid püüda leevendada, mitte neid juurde tekitada,“ pahan-das Toobal.

Kellele kasu, kellele kasum, kellele tühjad pihud nagu ikka

Kui ajas pisut tagasi vaadata, meenub, et suure osa Riigikogu jaaniseelsest melust moodustasid kilded koduomanikke maamaksust vabastava maamaksuseaduse muutmise seaduse ümber. Õigemini küll mitte seaduse enda ja selle tähenduse, vaid melutaustale maalitud butafooria ümber. Mitte kellelegi ei tohtunud ju kuulmata ega märkamata jääda, kui suure teene Isamaa ja Res Publica Liit ning eriti Urmas Reinsalu osutasid Eesti inimestele tol ajalooliselt tähtsal päeval, 16. juunil 2011.

Riigikogu viimasel, suvepuhkuse eelsel tööpäeval hääletasid tuld riigijuhtijad tähti täis toksitud paberid seaduseks. Ei mingit maamaksu enam! Väidetavalt kõigile koduomanikele õnneks ja õnnistuseks. Tehtud! – võis IRL igati rahulolevalt käed taskusse panna. Nii otsesest kui ka kaudses mõttes. Et topelt ei käriseks ja et publiku pilk kindlalt püsiks õigel sihtmargil, tuli veel nädala jagu telest ja postkasti lukuaukust sihitud näpu suunas vaadata. Kõlas umbes nii: „Vaata, vaata ometi, pimeloom, mis ma tegin ja kus ma alles tegin!“ Kes endalt siiski midagi veel küsida viitsis, sellele jäi mõistmata, kas IRL-i maksuvabastuse entusiasmis näidati inimestele ikka kogu pilti või anti valijatele katsuda ainult seda osa elevantist, mida tohtis.

Suure raha kasumihuvi-edeusel pole piire. Taustainfo vaegust ei pidanudki kaua kannatama. Seaduse viimasest hääletusest ei olnud mõõdunud päevagi, kui „Äripäevast“ võis pealkirja all „Soome kinnisvarainvestor: pilk Tallinna poole“ lugeda, et Soome investorite huvi Eesti ja eriti Tallinna korterituru suhtes on kõvasti tõusnud.

Jääb vaid küsida: kas Eesti omad koduarendajad on pikaldasema taibuga kui Soome omad või on asi miskis muus? Siingi peaks ju kehtima sõna otseses mõttes kuldne reegel, et kus kandikul pakutakse, seal tuleb ka võtta. Omaette küsimus on siiski niisugune: miks, mille eest ja kellele kandikul pakutakse? Ning mis hinnaga. Huvitav siiski, kumb enne jõudis raporteerida, et tehtud – kas Reinsalu või Sester?

HIIBUSE NÄDAL

Järgmine jaaniöö juba 2012!

Hundisilma talu jaanipidu Lääne-Virumaal Vihula vallas 23. juunil 2011. aastal

Talu peremees Edgar Savisaar võtab vastu külalisi: Tiia Toomet ja Jaan Kaplinski.

Näitlejatepaar Liina Tennosaar ja Egon Nuter.

KAKS PRIITU PRUUTIDEGA: vasakul Priit Kutser ja Siret Kotka ning paremal Priit Toobal ja Inna Fjodorova.

Jõgeva arst Peep Põdder ja Kesknädala endine peatoimetaja, nüüd meie mees Brüsselis Allan Alaküla.

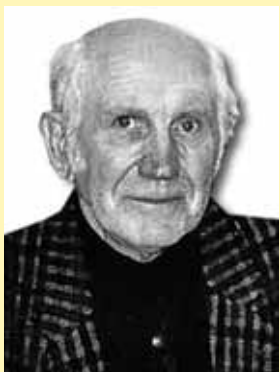
Perepilt: Kaie Kõrb ja Viesturs Jansons kaksikute poistega.

Janek Mäggi koer.

Kõrgharidustiitlite uimastavas lummutuses

Viimasel ajal on meie ajakirjanduses ja ühiskonnas tervikuna tõusnud oluliseks arutlusaineks kõrghariduse temaatika, mille on käivitanud Haridus- ja Teadusministeeriumist lähtuv plaan vähendada koolitustellimust teatud erialadel ning osa õppekavu hoopis sulgeda.

ENDEL RIHVK
kolumnist

Nende, mõistagi tähtsate teemade kõrval on aga ka teisi, mis võinuksid juba ammu ühiskonnas tähelepanu äratada. Üks neist on juba piisavalt kaua kestev kõrgkoolide ja nende allstruktuuride ning neis omistatavate kraadide ümberkorraldamine.

Ülikool on ülim

Alguse sai see varsti pärast Eesti taasiseseisvumist, kui Tartu Ülikooli kõrval võeti nimetus *ülikool* kasutusele ka Tehnikaülikooli, Põllumajandusülikooli ja Pedagoogikaülikooli nimes. Seda ümberkorraldust võib pidada otstarbekaks, sest omas valdkonnas on ju tegu kõrgeimate õppeasutustega. Paraku järgnes sellele varsti rakenduskõrgkooli tiitli omistamine varem keskeriõppeasutusteks liigitatud koolidele, mille puhul oli varem käibel ka termin "tehnikum". See pretensioonikas liigitus lõhnab aga juba ilmselgelt reklaami järele või on tegemist siis katsega nende õppeasutuste mainet kunstlikult kergitada. Järgmise manöövri võttis ette Pedagoogika-

on läbinud 1–2aastase täiendkoolituse ja esitanud väitekirja. Nii võeti meilgi 1990. aastate algupoolel kasutusele süsteem, kus uued teadusese pürgijad siirdusid magistriõppesse ning pidid seejärel koostama väitekirja ja seda kaitsma.

Ühel ilusal päeval tõmmati sellele igati mõistlikule süsteemile vesi peale – kõrgkoolid muudeti lääneriikide eeskujul kaheastmeliseks ja teise astme lõpetajaid hakati automaatselt pürgama magistritiitliga. Kõrgkooli lõpetajad on alati koostanud ja kaitsnud lõputöö, kuid paljudel erialadel ei saa selle juures rääkida tõsiseltvõetavast teaduslikust uurimistööst. Pigem on see alati olnud kvintessents ülikoolis omandatud teadmistest koos noore spetsialisti oma nägemuse ja lähenemisega mõnele eriala aktuaalsele probleemile. See, et tänane tudeng oleks igal erialal juba kõrgkooli lõpetades suuteline koostama tõsiseltvõetava teadustöö, ei saa olla reaalne.

Näitena võib siin tuua pedagoogilised erialad. Kas keegi kujutab ette, mis juhtuks koolides, kui tudengid hakkaksid seal massiliselt korraldama tõelisi pedagoogilisi eksperimente, et oma teadustööks andmeid koguda. Pealegi nõuaks see tohutult aega ja rahalisi vahendeid. Nii koostavad magistritööd kirjutavad üliõpilased paremal juhul õpetajatele mõeldud ankeete, millele laekub tühisel hulgal vastuseid. Selliselt baasilt tehtud järeldusi teaduse pähe esitleda on, pehmelt öeldes, nonsens. Nii omistatakse

RIHVK: Nii omistatakse täna meil igal aastal tohutul hulgal magistrakraade inimestele, kes pole kunagi kavatsenud hakata ega hakkagi tegelema teadustööga. Milleks on sellist butafooriat vaja, see jääb tavamõistusele arusaamatuks?

ülikooli juhtkond, kelle ambitsioonide ja lobitöö tulemusena võideldi välja Tallinna Ülikooli nimi. See andis lisaks prestiižikamale nimele ka tagatise, et praegu ei saa keegi näpuga näidates küsida, miks koolitatakse kõikvõimalikke suhtekorraldajaid jm seesuguseid spetsialiste, kui samal ajal koolides ei jätku mitmete ainete õpetajaid, sh eesti keelt valdavaid õpetajaid vene koolidele.

Järgmine muutmislahe võeti ette pärast seda, kui kõrgkoolidega hakati ühendama varem Teaduste Akadeemiaga seotud teadusliku uurimise instituute. Siis otsustasid kõrgkooli allüksustena eksisteerinud teaduskonnad akadeemilisele traditsioonile käega lüüa ja leidsid, et nende nimetusena kõlaks *instituut* uhkemini. Küllapmängis selle juures rolli seegi, et instituudi direktor tundus olevat kõrgem tiitel kui teaduskonna dekaan ja tõenäoliselt suurenes sellega ka nende majanduslik autonoomia. Nii ongi nüüdseks vähemasti Tallinna Ülikoolis kõik teaduskonnad instituutideks ümber nimetatud. Selle kohta pole kuulda olnud ka keelekorraldajate seisukohta, kuigi EE andmetel peaks instituut olema omaette asutus, eelkõige teadusasutus. Kõrgkooli teaduskonnad peaksid aga koondama põhilise tähelepanu õppetööle.

Manipulatsioonid "magistriga"

Veelgi enam kui kõrgkoolide ja nende allüksuste nimetamisega on manipulatsioon toimunud teaduskraadide nimetustega. Eelmise riigikorra ajal kasutati kaheastmelist süsteemi, kus esimest ehk madalamat astet nimetati teaduste kandidaadiks, kõrgemat – doktoriks. Kuna lääneriikides teaduste kandidaadi nime ei kasutata, siis leiti meil olevat õige aeg hakata kõiki toonaseid teaduskraade omavaid inimesi doktoriteks tituleerima. Ometi on ka läänemaailmas kasutusel doktorist madalam teaduskraad – magister. EE andmetel omistatakse see kraad kõrgharidusega isikule, kes

täna meil igal aastal tohutul hulgal magistrakraade inimestele, kes pole kunagi kavatsenud hakata ega hakkagi tegelema teadustööga. Milleks on sellist butafooriat vaja? See jääb tavamõistusele arusaamatuks.

Trepp olgu astmeline

Asjal on veel teinegi takk. Nagu eespool öeldud, kehtis meil mõnda aega süsteem, kus teadusse pürgijail oli tõepoolest võimalik tegelda teadustööga madalamal tasandil, et testida oma suutlikkust ja huvi mitte üldsegi kerge ega prestiižse elukutse vastu. Selle testi läbimise kinnituseks oligi magistrakraad. Nüüd, kus kõigile kõrgkoolilõpetajatele omistatakse magistrakraad, on tegelike magistrite pingutused muutunud väärtusetuks. Tõsi, mõnel juhul nimetatakse neid küll teadusmagistriteks, kuid milleks tekitada asjatut segadust kõiki kõrgkooli lõpetanuid magistriteks nimetades? Kindlasti ei tule selline võrdustamine kasuks ka kõrgtasemel teadusele, mida esindavad doktorid. Selle taseme saavutamine nõuab palju aega, erilisi isikuomadusi ja visadust. Kui see tee tuleb läbida ilma ühegi vaheastmeta, siis võib nii mõnegi noore inimese vaim enneaegu väsida ja ta võib kõigele käega lüüa. Madalam tõeline teaduskraad aga motiveeriks edasi pingutama.

Lõpetuseks pean üles tunnistama, et olen ise üks neist, kes teaduste kandidaadi staatusest doktoriks ülendatud. Niisiis pole see lugu sündinud kadedusest nende suhtes, kes on sellist aukõrgendust saanud. Paraku pean tunnistama, et ma ei tunne sellest mingit erilist rõõmu. Pigem on seda tiitlit kirja panna või välja öelda isegi natuke piinlik, nagu tahaksin end võõraste sulgedega ehtida. Sellepärast muigan ka pisut nende saatusekaaslaste üle, kes samuti kui mina pole doktorikraadi omandamise kadalippu läbinud, kuid vahel teleris professori või doktorina tähtsa näoga "tarka" juttu ajavad.

AUTORILT:

Meilisin selle kirjutise neljapäeva, 9. juuni keskpäeval ühele Eesti ajalehele. Mulle ei vastatud. Vastuse sain päevauudistest öhtul kell kümme: Keskerakond esitab Indrek Tarandi presidendikandidaadiks. Eesti poliitika pole veel nii kindlalt jäätunud, et elavnemine pole enam võimalik. See annab lootust. Lootust ka hukatuslikule paralleelühiskondade mudelile vastuseismisel. Paar sõnastuse muust tekstis osutusid siiski vajalikuks.

MATI HINT

Paar-kolm inimest on vabas Eestis võtnud ärgitada väitlust kodanikujulgusest ja enesetsensuurist. Näiteks Mart Kivastik: "Plats puhtaks!" – Tartu Postimees 30. nov 2010; Ilvi Cannon-Jõe Kesknädalas 23. veebr 2011; Andres Herkel: "Tsiiviilkuraas ühiskonna kaitseks" – Sirp 27. mai 2011; Ignar Fjuki saade "Räägivad" Klassikaraadios 3. ja 4. juunil, debateerijateks Ignar Fjuk, Mart Kivastik ja Andres Herkel. Kaks nädalat hiljem käsitlesid sama teemat, millest allpool kirjutan, "Räägivad" saates Andrei Hvostov, Daniel Vaarik ja muidugi Fjuk ise. (Kesknädala toimetusest: artikli ilmumine viibis nüüd juba kõigile teada olevate alternatiivide otsinguil!)

Nendes kodanikujulgust ohutavates sõnavõttudes on sõnaselgelt välja ütlemata jäänud selle julgusekaotuse tagajärg – ühiskonna lõhenemine paralleelühiskondadeks, mis omavahel kokku puutuvad vaid näiliselt.

Vanemal, nõukogude ajal elanud põlvkonnal on paralleelühiskondades elamise kogemus ja ehk ka võime seda nähtust ära tunda. Võib-olla kalduvad sellise elukogemusega inimesed koguni kergemini leppima paralleelühiskondade mudeliga, sest elati ju 50 aastat sellises mudelis ja jääd (enamasti) ellu. Ellu ei jäänud aga paralleelühiskondade riik (õnneks).

Nõukogude nomenklatuur oli parasiitlik paralleelühiskond, kes elas suure paralleelühiskonna kulul oma suletud ringis oma reeglite järgi. Nomenklatuuril olid oma teenindavad sfäärid, sealhulgas ajakirjanikud, kes pidid simuleerima ühiskonna sidusust, partei ja rahva ühtsust jne. Suur paralleelühiskond ajalehti tõsiselt ei võtnud (Eestis ehk Sirp ja Vasar ja mõnes eluvaldkonnas Tartu leht Edasi välja arvatud). Nomenklatuuri hulka trügmise võimalusi oli vähe ja selle

Paralleel

nimel pingutama ning kõike muud maha salgama pidi hakkama noorest east peale.

Jutt oli selline, et reaalse sotsialismile ei ole alternatiivi, alternatiivi polnud ka Brežnevile ja Eestis Vainole. Häälletamine võltsiti ikka 99%-liseks, kuigi häälletamisest ei sõltunud midagi.

Enamik inimesi elas oma elu, nii kuidas oli võimalik, kõrvalrööbastel kihutavast nomenklatuurist hoolimata. Mängureglid olid sõnastamata, kuid teada. Eestlased püüdsid koonduda eestikeelse juhtkonnaga ettevõtetesse, venelased venekeelsetesse sõjatööstuse tehastesse. Kortereid vahetati samal põhimõttel – omade tihedama kontsentratsiooni piirkonnadesse. Paralleelühiskonnad võõrandusid vastastikku suhteliselt rahulikult. Kuid siiski see ühiskond lõpetas oma eksistentsi.

Üha sagedamini taban ma ennast märkamas sellise ühiskonnamudeli jooni tänapäevases Eestis. Alles see oli, kui kuulsime, et parempoolsusele ei ole alternatiivi, siis polnud alternatiivi liberaalsele turumajandusele, nüüd olime jõudnud sinnamaani, et presidendikandidaadina polnud alternatiivi T. H. Ilvesele. Asjad korraldati nii, et alternatiivil polnud mõtet, et valimise tulemus oleks sama kindlalt ette otsustatud kui Brežnevi ajal. Eesti demokraatiamudeli akadeemilised-ajakirjanduslikud eestkõnelejad olid juba sisse võtnud nõuka-aegsete välis- ja sisekommunikaatoritega sarnase alternatiivtust õigustava positsiooni.

E-valimiste turvalisuse

Eestis on kinnistunud dogma, mille kohaselt on e-valimised turvalised ning nende turvalisuse kahtluse alla seadmine võrdus e-Eesti eduloo küsimärgi alla seadmisega. Kui ründad Eesti e-valimisi, ründad Eesti demokraatiat.

PRIIT KUTSER
Tallinna Ülikooli politoloogia magistrant

Jah, seda ma nüüd teengi, aga heas mõttes, usus ja lootuses, et Eesti demokraatiale ei hakataks kunagi jutumärke külge pookima. Oluline on täna profülaktilises mõttes tasalülitada Eesti demokraatiat õnes-

tavad jõud, mis kerkivad esile just e-valimiste turvalisuse nõrkades kohtades. Pime e-usk e-Eestisse viib Eesti demokraatiat varsti kindlasse e-põrgusse.

E-valimised ei täitnud neile pandud ootusi

Meie e-valimiste ajalugu läheb tagasi aastasse 2001, kui hakati otsima nn Eesti Nokiat. Tollal oli Eesti veel vapper e-tiiger, mitte magav kõuts nagu praegu. 10 aastat tagasi nähti edukates e-valimistes üht Eesti kui e-riigi positiivset mainekujunduselementi.

Elektroonilistele valimistele seati erinevaid ambitsioonikaid eesmärgi, mille poole püüelda. Oodati valimisaktiivsuse kasvu, sest lisaks alati valimisvalmis pensionäridele loodeti demokraatiaprotsessi kaasata ka üldjuhul valimis-

passiivseid noori, kes põhiliselt just internetiavarustes seikleavad ning kelle jaoks valimisjaoskonda minnek tundub kuidagi mõistetamatu.

Lisaks loodeti, et tänu e-valimistele suureneb riigis osalusdemokraatia. Kui tekib mõni tähtsam küsimus, mille üle oleks valitsusel tarvis rahvaga nõu pidada, siis esitatakse see küsimus internetikeskkonnas ning igaüks saab eitavalt või jaatavalt vastata, tehes seda ID-kaardi abil.

Valimisaktiivsust e-valimised ei tõstnud

Teatavasti oli valimisaktiivsus 2003. aasta Riigikogu valimistel ligi 60% ja elektrooniliste valimiste võimalusega 2007. aastal 61%, viimastel valimistel 63%. Niisiis, valimisaktiivsuse suurt kasvu ei ole saanud. Osa kindlaid valijaid on lihtsalt hääletusviisi vahetanud, ja kõik.

Viimati andsid oma e-hääle 15% ehk 140 846 inimest, aga 37% (398 637 hääleõiguslikku) jätsid üldse valimata.

Ühiskonnad või alternatiivid?

LEONID ILJITŠ BREŽNEV oli kindlal seisukohal, et iga endale kingitud uus orden on ka ausalt välja teenitud. Meie praegused paralleelühiskonna esindajad endile niisuguses koguses metalli rinda ei riputa, kuid ennast kiitmast nad ei väsi. Vahet pole – illusioonides elas nõuka-aegne eliit ja elab ka tänane eliit.

Iseseisva Eesti nomenklatuur püüab muutuda sama suletuks kui oli Nõukogude tippnomenklatuur. Poliitikute nimekirjas, kellest arutatakse kui riigi kõrgematest juhtidest ettenähtavas tulevikus, on ikka ainult Ilves, Kallased perekondlikult, parempoolsete parteide praegused juhtpoliitikud (mõnedki

neist endised karjäärikommunistid, kellele paralleelühiskondade mudel maast-madalast omane), kindlad perekonnad. Opositsiooni poliitikuvoimetega inimeste oskused ja talent läheb riigi tasandil kaduma.

Muidugi ei saa võrrelda

Nõukogude ühiskonda ja praegust Eestit. Esimeses taotleti totaalset kontrolli, teises maksimumalset kõigilubatavust. Viimasel ajal aga räägitakse üha sagedamini jälgimisorganite võimsusest ja seotusest poliitikaga. Kui see nii on, siis on see märk valitsejate soovist teadlikult kehtestada pa-

ralleelühiskondade mudel, kuigi valitsejad peaksid teadma, et selline süsteem elab etteaimamatu ja äkilise kokkuvõtte ohus. Poliitilised protsessid praeguses maailmas kinnitavad seda. Isegi praegune segadus kahe alternatiivse presidendikandidaadi näol kinnitab seda.

Ignar Fjuki raadiosaates "Räägivad" 3. juunil suutsid erudeeritud poliitikahuvilised kolme peale kokku 20 aasta kohta meenutada ainult üht kodanikujulguse näidet – Ülle Aaskivi reglemendivälist kõnet Riigikogus 2006. aastal. Sellegi ainsa näite puhul ei meenunud kellelegi, et kõne ise oli lisaks kodanikujulgusele selge pävapoliitilise tagamõttega. Niisugune kõrb on kodanikujulguse maastik vabas Eestis.

Seniste ja lähituleviku valikute alternatiivtuse seab kahtluse alla kas või seesama Ignar Fjuki regulaarne saade "Räägivad" Klassikaraadios. Nad siiski veel räägivad, tihti selgesti äratuntava kodanikujulgusega. Ignar Fjukil on võime julgustada või provotseerida inimesed rääkima kodanikeühiskonna liikmetena. Et nii suurearvuline ja vaheldusrikas debaateerijaskond heameelega asub sellele lainele, see räägib alternatiivide olemasolust laiemaltki. Ignar Fjuki saadetes on leidnud eneseavaldamise kohta ja eneseavaldamise julguse inimesed kõigilt loovate elukutsete erialadelt pluss poliitiline nomenklatuur ja opositsioon Ilvesest Savisaareni, juristid, erineva taseme ametnikud,

ajakirjanikud, peavoolumeedias juhtrollide etendajad ja praegu marginaliseeritud kunagised tippkirjutajad. Paljud Fjuki saate disputandid (Fjuki endaga eesotsas) oleksid sobivaks alternatiiviks kellele tahes "alternatiivtule". Suur osa neist inimestest on olulistel aladel professionaalid, neil on akadeemiline haridus ning ühiskondliku elu mõjutamise kogemus, väga tihti on neis omakasutaotlusega idealismi suuremal määral kui "alternatiivi-pole" nomenklatuuri kuulujatel.

"Alternatiivi-pole" seisukoht sarnaneb totaalse sõja kontseptsioonile. Eesti ei ole ega tohiks olla mingisuguseski totaalses sõjas. Vabas Eestis on paralleelühiskondadest sügavam oht ühiskonna sisemisele hajumisele suuremgi kui võõrvõimule allutatud Eestis. Praeguses Eestis sõidavad või tammuvad oma paralleelkursidel poliitiline eliit ja nn tavainimesed (kus mõtlesid ikka sõna välja – on erinimesed ja tavainimesed, tõelised inimesed ja vähem tõelised inimesed), eestlased ja venelased, rikkad ja vaesed, ärastajad-erastajad ja ärastamise-erastamise ohvrid.

Kui praegusel poliitilisel nomenklatuuril õnnestub iseenda lühiajalise kasu huvide olemasolust laiemaltki kinnistada, siis järgneb varem või hiljem üks kahest: kas paralleelkursidel liikuvate ühiskondade kokkupõrge (hoidku selle eest) või kogu riigi allakäik selleni, et riigil polegi enam eesmärki ega mõtet (hoidku selle eest veel enam).

Mõõtuandev osa praegusest võimueliidist näib igavese kaasavarana kaasas tassivat kommunistlikku paralleelühiskondade maailmatunnetust, kus nomenklatuuril on alati õigus ja tavainimeste ühiskonnal on kuuletumise kohustus. Hoolimata sellest, kui näivdemokraatlikud valitsejad sellises ühiskonnas olla ka püüaksid – välja kukub ikka suundumus kontrolliühiskonda.

Paralleelühiskonnad on paratamatult ebastabiilsed. Multi-kulti ei ole kõrvaldanud Belgia lõhestumise ohtu flaamide ja valloonde riigiks. Aasia ja Aafrika immigrandid ei ela Saksamaal, Prantsusmaal jm majanduspagulastena oma uue kodumaa tavade järgi, vaid oma reeglitega paralleelühiskondades. Sidusust nende paralleelühiskondade vahel on vähe ja ei paista juurde tulevat.

Eestis suureneb vene noorte võõrandumine Eesti riigist (või ükskõiksus Eesti riigi suhtes). Kasvab nähtavasti ka ennast poliitiliseks-majanduslikuks eliidiks manööverdanud kihi võõrandumine tavainimesteks nimetatavatest, oma riigi tulevikust. Kas uus nomenklatuur näeb selles probleemi või võtab olukorda samasuguse enesestmõistetavusega nagu kunagi "meie ajastu au, mõistus ja südame-tunnistus"? See võib olla ellujäämise küsimus.

Olgu tervitatud alternatiivid!

es ei lubata kaheldagi

Seega, probleem on pigem selles, miks nii suur hulk inimesi valimas ei käi? Seesama mure on kogu aeg püsinud, olenemata e-valimisest. E-valimisest oodati lahendust eelkõige vähese valimisaktiivsuse probleemile, kuid need on valmistanud ses suhtes pettumuse.

E-valimised pidid tooma tõusu osalusdemokraatiasse

Me ei saa rääkida ka lubatud ja oodatud osalusdemokraatia kasvust, sest viimane referendum viidi läbi 2003. aasta septembris. Põhjusi rahvalt küsida, kasutades e-valimisi, on ju korduvalt olnud. Viimane oleks võinud näiteks olla Eesti üleminek eurole, või siis need koletud ja õigustamatud eelarvekärped, millega ainuüksi Tallinn kaotas oma eelarvest sadu miljoneid kroone (rääkimata teistest valdadest ja linnadest), mistõttu on Eestimaal kokkuvõtteks äärel viidud nii mõnigi valdkond. Näiteks sotsiaalsüs-

teemis saame tagajärgi ühtelugu rängalt kogeda (Haapsalu tuletragöödia, koerakutsikateena peetud neli väikelast, hooldushaiglad jmt).

Pime e-usk e-Eestisse viib Eesti demokraatia varsti kindlasse e-põrgusse.

Miks valitsus ei julge osalusdemokraatia korras rahva käest arvamust küsida?

Valimisjaoskonnas ja internetis antud hääled ei ole võrdsed

Kui kodanik läheb valimispaeval valimisjaoskonda, võime olla kindlad, et see on tema, kuna jaoskonnakomisjon tuvastab, et tegemist on just selle inimesega. Kui valija hääletab ID-kaardiga ja internetis, ei saa keegi olla kunagi

kindel, et e-hääle andnud isik on ikka ID-kaardi omanik. Hääletaja võib olla igaüks, kellele ID-kaardi omanik on andnud oma ID-kaardi ja paroolid, kas siis teadlikult, teadmata, tahtlikult või tahtmata. Valimisjaoskonnas probleemi ei teki. Jaoskonnas ei tohi kabiinis valijaga mitte keegi kaasas olla. Ta peab olema oma hääletamisotsuses mõjutamatu. Ükski valimisjaoskonnas olev inimene ei tohi valijat kuidagi mõjutada. Keelatud on anda valimissoovitusi, isegi mõne erakonna pastapliiats valimiskabiinis on keelatud. Samas on e-valimiste puhul asjad hoopis teisiti. Kõik on lubatud: valida saab purjus peaga, mitte ID-kaardi omanik ise, hääletamise juures võib olla mõjutajaid jne. Kui valimisjaoskonnas on meil kindel kontroll, siis e-hääletamise juures see puudub. See on Eesti demokraatia seisukohast lubamatu ja seda olukorda tuleb muuta.

Õnnitleme teid, Marika Tuus ja Uuno Laul!

Jaanipäeva eel astusid abiellu tuntud poliitik ja väsimatu ühiskonna nõrgema osa eest võitleja Marika Tuus ja Jõgevamaa mees, Keskerakonna liige Uuno Laul. Marika kannab nüüd uut perekonnanime Tuus-Laul.

Võtke vastu erakonnakaaslaste tervitused ja õnnesoovid!

Kn

TALLINNA TV

11. - 17. juuli

ESMASPÄEV, 11.07.

18:55 KAVA
19:00 TeTeVeke: Vurr *
19:10 TeTeVeke: multifilm
19:25 Inimeste lood. Läbi aegade 3. saade - Tallinna bastionid
19:55 Tallinna päev 2005
20:30 TÄNA. Pealinna uudised
20:50 REC*
21:20 Maarja Magdaleena
22:45 KAVA
22:50 Inimeste lood. Läbi aegade 3. saade - Tallinna bastionid*
23:20 Tallinna päev 2005*
23:55 TÄNA*
00:15 REC*
00:45 Maarja Magdaleena
02:10 InfoTV

TEISIPÄEV, 12.07.

18:55 KAVA
19:00 TeTeVeke: Vurr
Lastemuuseumis, 6/10*
19:10 Vaba Mõtte Klubi 3/8*
20:10 Öigusõu*
20:30 TÄNA. Pealinna uudised
20:50 KodanikuTV. Südamele ära*
21:20 Tyson (Tyson, USA, 2008)
KAVA
22:55 Vaba Mõtte Klubi 3/8*
23:55 Öigusõu*
00:15 TÄNA*
00:35 KodanikuTV. Südamele ära*
01:05 Tyson (Tyson, USA, 2008)*
02:35 InfoTV

KOLMAPÄEV, 13.07.

18:55 KAVA
19:00 TeTeVeke: Vurr
Lastemuuseumis, 7/10*
19:10 TeTeVeke: multifilm
19:15 Alternatiiv*
19:30 Terve tervis*
20:00 Kultuurimeeter*
20:30 TÄNA. Pealinna uudised
21:00 Garaažist välja*
21:30 Julmad inimesed (Fierce People, Kanada, USA, 2005)
KAVA
23:20 Alternatiiv*
23:40 Terve tervis*
23:55 Kultuurimeeter*
0:25 TÄNA*
0:55 Garaažist välja*
1:25 Julmad inimesed (Fierce People, Kanada, USA, 2005)
3:15 InfoTV

NELJAPÄEV, 14.07.

18:55 KAVA
19:00 TeTeVeke: Vurr
Lastemuuseumis, 8/10*
19:10 TeTeVeke: multifilm
19:30 REC
20:00 KodanikuTV. Südamele ära*
20:30 TÄNA. Pealinna uudised
20:50 KodanikuTV: E-valimised - lõplik lahendus? 3.saade*
21:20 Baader Meinhoff
23:45 KAVA
23:50 REC*
0:20 KodanikuTV. Südamele ära*
0:50 TÄNA*
1:10 KodanikuTV: E-valimised - lõplik lahendus? 3.saade*
1:40 Baader Meinhoff
4:05 InfoTV

REEDE, 15.07.

18:55 KAVA
19:00 TeTeVeke: Vurr
Lastemuuseumis, 9/10*
19:10 TeTeVeke: multifilm
19:20 Kuum ja terav
20:00 Kultuurimeeter
20:30 TÄNA. Pealinna uudised

20:50 Terve tervis
21:05 Inimeste lood. Tallinna Panoraam 2. saade*
21:35 Meistrite linn 3. saade
21:55 Koprapoja seiklused (Mèche Blanche, les aventures du petit castor, Prantsusmaa, 2008)
23:10 KAVA
23:15 Kuum ja terav*
23:55 Kultuurimeeter*
00:25 TÄNA*
00:45 Terve tervis*
01:00 Meistrite linn 3. saade*
01:20 Koprapoja seiklused *
02:35 InfoTV

LAUPÄEV, 16.07.

09:25 KAVA
09:30 TeTeVeke: Vurr
09:40 TeTeVeke: Vurr *
09:50 TeTeVeke: Vurr *
10:00 Hommikukohv*
10:30 Kultuurimeeter*
11:00 Helin-MariArderi kontsert NO99 Jazzklubis*
12:10 Koprapoja seiklused (Mèche Blanche, les aventures du petit castor, Prantsusmaa, 2008)*
InfoTV
13:25 KAVA
18:55 Garaažist välja*
19:00 Nõmme Spordikeskus 75*
20:00 Aleksei Turovski lood, 10.
20:30 TÄNA. Pealinna uudised
20:45 Euroopa tee (European way), 5. saade
21:00 Kultuurimeeter*
21:15 Pariis (Paris, Prantsusmaa, 2008)
KAVA
23:20 Garaažist välja*
23:55 Nõmme Spordikeskus 75*
00:25 Aleksei Turovski lood, 10*
00:55 Pariis (Paris, Prantsusmaa, 2008)*
03:00 InfoTV

PÜHAPÄEV, 17.07.

09:25 KAVA
09:30 TeTeVeke: Vurr
Lastemuuseumis, 8/10*
09:40 TeTeVeke: Vurr
Lastemuuseumis, 9/10*
09:50 TeTeVeke: multifilm
10:00 Terve tervis*
10:30 Hommikukohv*
11:00 Alternatiiv*
11:15 Euroopa tee (European way), 5. saade*
11:30 Pariis (Paris, Prantsusmaa, 2008)*
InfoTV
13:35 KAVA
18:55 Eesti esimene kiir lugemiskursus gümnaasiumis*
19:30 Vaba Mõtte Klubi 3/8*
20:30 TÄNA. Pealinna uudised
20:45 Euroopa tee (European way), 5. saade. Vene keeles*
21:00 Vahtang Kikabidze kontsert Vene Kultuurikeskuses
Kadunud hingede saar
21:45 KAVA
23:30 Eesti esimene kiir lugemiskursus gümnaasiumis*
00:05 Vaba Mõtte Klubi 3/8*
01:05 Vahtang Kikabidze kontsert Vene Kultuurikeskuses*
Kadunud hingede saar*
03:20 InfoTV

Miks Eesti vajab valesid ja müüte?

„Inimese mõiste ei ole üldsegi üksikinimese mõiste, sest selline on mõeldamatu, vaid üksnes inimsoo mõiste.“ (J. G. Fichte)

Inimene ei saa inimesena tegutseda ilma end ja oma kohta maailmas minimaalseltki teadvustamata. Mida aga tähendavad mina ja meie ning kuidas on nad seotud, selle kohta on eri kultuurides ja eri ajastutel olnud diametraalselt lahknavaid arusaamu.

KARL LUST
SDE

Uusaja alguses kadus koos kogukondlikkusega ka aimdus või isegi arusaam, et *mina* ja selle tunnetus pärinevad ühiskonnast. Tekkis illusioon üksikisikust ja tema mõistusest kui millestki Jumala antud alusest. Oma *mina* hakati pidama tõsiskindlaks ja vahetult tunnetatavaks olemuseks. See on liberalismi alustala (P. Selg), milles vaevalt keegi praegugi kahtleb. Selle mõttevoolu looja ja eredaime esindaja on René Descartes, kellele tundus maailmas ainsa tõsiskindlusena tema oma kahtlemine. *Mina* võrdus tal eneseteadvusega. Vaim oli Jumalast sünniga antud olemus, millega tunnetatakse. Immanuel Kanti arvates kuuluvad tunnetus ja maailm siiski kokku; tunnetajaks pole üksikisik oma enesearmastusega, vaid teadvuses peab olema teise inimese kujund. Fichtel on *Mina* ühtne mõtle kogukond. Esmane reaalsus on absoluutne *Mina*, ühesugune kõigil inimestel. See on universaalne tegutsemisprintsip, mis tunnetab ja loob endast kogu ümbritseva maailma. Esmalt *Mina* oletab end, seejärel vastandab endale mitte-*Mina* ja lõpuks vastandab enda osalisele *Mina*-le osalise mitte-*Mina*. See toimub absoluutse *Mina* rüpes. Üksikisiku mõtete maailmale tähtsusetud. IRL ja Jaak Aaviksoo seesmine ületamatu vastuolu on selles, et ühelt poolt kinnitatakse sõltumatu üksikindiviidi tähtsust nagu teeb Descartes, teisalt tunnustatakse Fichte eeskujul, et inimene elab ühiskonnana jaoks, kes loob inimese.

Feuerbachist postmodernismini

Ludwig Andreas Feuerbachile oli tegelik „mina“ ainult selline „mina“, mille vastas seisab „sina“; „mina“ ei saa olla ilma kahe inimese suhteta. Inimene näeb ennast teises nagu peeglis (A. N. Leontjev). Karl Marxi avastust, et inimene on ühiskondlik, mitte puht vaimne või loomne olend, ei sea enam õieti keegi kahtluse alla. Inimese *mina* on sotsiaalses suhtes. Hilline Wittgenstein avastas, et *mina* teadvus pole mulle vahetult antud (P. Selg), st kogu descartes'lik aru-

saam, mida peaaegu kõik eeldasid, on väär. Postmodernism leiab, et ainsat õiget (n-õ Jumala) vaatepunkti ei ole olemas (Hilary Putnam), on eri perspektiivid ja vaatekohad. Kaob nii *Mina* kui ka maailm. Inimese keskpunkt on igavesti muutuvate uskumuste ja ihaluste võrgustik (Richard Rorty). Tõnu Viik väidab, et väga raske on uskuda kollektiivse identiteedi tuuma olemasolu, mida Jaak Aaviksoo peab elus kõige olulisemaks. Kultuuriväli on pigem tähenduste kaootiline mass (EPL 29.03.2011).

„Nemad“ ja „meie“

B. F. Boršnev tõestas, et esmane pole ei „mina“ ega „meie“, nagu Aaviksoole paistab, vaid „nemad“ – „meie“ on sisuliselt mitte-„nemad“. Ajaloo ja reaalse elu faktid näitavad, et ka kõik halb, jälg ja ebainimlik, mis seostub „meiega“ on hea, meeldiv, rahuldust pakkuv ja koguni õige. Ning vastupidi – „nende“ juures on kõik halb ja ohtlik. Kui palju on näiteks Venemaast kirjutatud või räägitud head? Eesti on OECD raporti järgi kõige sallimatum riik. Selle asemel, et seda häbeneda, väidab ajakirjanik Priit Pullerits, et süüdistused on valed, võõrastel lihtsalt nähakse ohtu oma eksistentsile (PM 26.04.2011). Nagu kiviajal. Selline hirm näitab neurootilisust. Kirjamees Mati Hint on küsinud, miks vaba Eesti vajab vaenlast (Õpetajate Leht 21.09.2008). Nüüd tuleb küsi-

Rahvarinne nõudis tõde, mis tegi meid vabaks. Võib-olla oleme oma elu alused valesti valinud? Meenutagem parempoolseid, kes kartsid ja vihkasid Venemaad ning jagasid Eesti elanikud kodanikeks ja mittekodanikeks, samuti õigeteks ja väärteks.

da: miks Eesti vajab valesid ja müüte? Rahvarinne nõudis tõde, mis tegi meid vabaks. Võib-olla oleme oma elu alused valesti valinud? Meenutagem parempoolseid, kes kartsid ja vihkasid Venemaad ning jagasid Eesti elanikud kodanikeks ja mittekodanikeks, samuti õigeteks ja väärteks jne jne.

Aaviksoo ja Buddha

Meie endine kaitseminister väitis, et *mina* ja mitte-*mina* vastasseis on universaalne ja olemuslik, identiteedi tuum on päritolu (Diplomaatia 03.2011). Tõnu Viik, nagu öeldud, kahtleb selles tuumas ja leiab, et vastandumine *mina*-mitte-*mina* ei pea olema leppimatu. Aaviksoo väidab, et informatsioonilise enesemääratluse õiguse eesmärk on indiviidi ja riigi ellujäämine; see on emotsionaalne ning siin on valed ja pooltõed olemas ning mit-

Healuriikides, eriti Põhja-maades, on riik rahva kodu, kus kõigil on oma koht ja hea olla. Seepärast on seal vähem kiusamist ja torkimist kui meil (vrdl R. Taagepera EPL 5.04.2011). Vana-Hiina zenbudistid ja taostid leidsid, et sõnaline mõtlemine, mis põhineb vastandlike mõistetel, näeb vastuolusid ka seal, kus neid üldse pole. Tavainimene jagab terviku osadeks ja vastandab neid siis üksteisele; selle käigus puruneb harmooniline ühtsus ja inimene hakkab end võoran-

BUDIST: Tollel budistil, kes istus praktiliselt liikumatult Varanasi kaldapealsel kogu selle aja, mil pildistaja selles linnas viibis – üle nädala –, jooksevad küll kõik inimeste pisiintriigid mööda külge alla ega lähe talle korda.

Foto: Ivare Vee

tetõde pole tingimata halb (EPL 30.03.2011). Rein Raud pärib, kui suurt valet me vajame ja kui avar võib olla õigus valedetele (EPL 24.03.2011). Ta ütleb, et kui vale on lubatud meile, siis ka teistele. Kristlased ja budistid teavad, et kes oma elu hoiab, see selle kaotab (Mt. 16, 25). Valed isa on kurat (Jh. 8, 44).

dama ka oma seesmisest loomusest ning loodusest, ühiskonnast rääkimata (N. V. Abajev). Abraham Maslow' ja Alan Watts'i järgi on see ebaterve inimene. Euroopas on sellise mõtlemise ehadaks näiteks Platoni õpetus, mis jagas oleva olemiseks ja mõtlemiseks. Hilisematel mõtlejatel on neid raske olnud jälle kokku panna. Kapitalism seab individualistliku *Mina* vastu kogu reaalsusele, mida käsitletakse *Mina* tegevuse objektina, nagu Fichte. Nii kaob tervikpilt maailmast.

Zenbudistid suudavad end viia erilisse rahulolekusse, mille käigus märgatakse, et *Mina* ei saa tagasi viia ei ühele psüühilisele nähtusele ega ka nende summale – seega saab Minast rääkida vaid tinglikult. Psüühika saavutab lõpuks tasakaaluka ja korrastatud seisundi nagu rahulik veepind (N. V. Abajevi järgi, 1983, 1989).

Olgu meil ka selle võimalikkus teada; budism on kesktee õpetus.

Õnnitlused pisipere sünni puhul!

29. juunil 2011 sündis poliitik Mailis Repsi ja jurist Agris Repsi perre neljas laps – poeg Henry Roger. Palju edu ja tervist!

Sõbrad ja tuttavad

Head lugejad!

Vastuseks kõikidele ärevatele kõnedele teatab toimetuse, et ärge muretsege – Kesknädal ilmub läbi terve kuuma (poliitika)suve!

MAIE ŽILKIN

2.09.1939 – 25.06.2011

Keskerakonna Lasnamäe piirkond
leinab erakonnakaaslast.
Avaldame sügavat kaastunnet lahkunu omastele.

Ilvesele – EI!

(Üks kommentaare 22. juuni Kesknädalas ilmunud Edgar Savisaare kõnele "Tarandiga võidavad kõik!" – 2011-06-22 05:08:35)

Haridusministeeriumi andmeil elab Eestis aastal 2017 gümnaasiumiealisi noori 34% vähem kui täna. 2010. a. astus esimesse klassi 3500 last vähem kui 2009. a. Taagepera enda andmeil elab Eestis aastal 2050 ca 500 000 eestikeelset inimest. Järelikult meie parlamentaarne kord pole olnud suuteline arendama riiki selliselt, et see oleks pandiks praegustele ja tulevastele põlvkondadele, kindlustaks rahvuse, keele ja kultuuri säilimise läbi aegade. Aga presidendid, eriti Meri ja Ilves, on jäänud pealtvaatajateks, pole täitnud oma esmast põhiseaduslikku ülesannet, nõudnud põhiseaduse terviklikku täitmist – preambula põhimõtted moodustavad ju põhiseaduse olemuse. Presidendi-riigipead on kahtlemata vaja, kuid mitte Ilvese-sugust.

1. Ilves on valijate petja. Ta lubas nn 7-mehe manifesti autorina 1997. a. septembris võimule saades sotsiaalselt tasakaalustatud riiklikku arengut. Võimule saades aitas Siim Kallasel ja Mart Laaril

juurutada Eestis rahvusevaenuliku küünilise parempoolse majandusmudeli.

2. Ilves on olnud üks Narva Elektriamaade mahaparseldamise initsiaatoreid ohtlikule välisaferistile. Praeguseks oleksid Elektriamaad juba Vene omanduses. Tänu Rahvaliidu aktsioonile seda õnneks ei juhtunud.

3. Ilves ei saanud hakkama isegi Mõõdukate erakonna juhtimisega, oli sunnitud pärast Mõõdukate põrumist valimistel erakonna esimehe kohalt tagasi astuma.

4. Ilves ei piikatanudki, kui Reformierakond küsis salaja erakonnale miljon dollarit Burkhardilt.

5. Ilves on meie riigipea. Ta on kiidelnud, et loeb pidevalt USA ajalehti. Miks ta siis ei kutsunud kokku vabariiklikku kriisiennetuskomisjoni, kui oli näha, et Eesti Panga president, valitsusjuht ja Riigikogu koalitsioon ei tee midagi ohjeldamiseks välispankurite laenubumi, millest kujunes ca neli korda sügavam majanduskrahh, kui enamikus maailma riikides. Kanada, Norra, Hiina, isegi Liibüa suutsid kraahi ära hoida, sest neis riikides on pangandus riikliku kontrolli all. (R. Taagepera andmed Maalehest).

Ilves on lasknud riigipeana riigil langeda sisepoliitilisse stagnatsiooni. Igaüks võib ise kujundada ajateljelise empiirilise rea riigis juhtunud skandaalsetest sündmustest, mille kohta me pole kuulnud Ilvese seisukohta, hinnangut. Muide, Savisaar polegi nendega otseselt seotud. Aga küllap need faktid uue presidendi valimiste eel välja käiakse.

Eesti on juhitud paduparempoolsete ja sotside poolt sisepoliitilisse stagnatsiooni, ja see on toimunud tänu sellele, et Ilvesel ei ole olnud riigipeana mingisugust sisepoliitilist visiooni.

Ka meie ligi neljakordse majanduslanguse eest vastutab kõige rohkem Ilves kui riigipea.

Meie Põhiseaduse paragrahv 32 ütleb muu hulgas, et omandit ei tohi kasutada üldiste huvide vastaselt. Aga seda just välispankurid tegid, kasutades oma omandit meie üldiste huvide, tasakaalustatud majandusarengu, vastaselt.

Paragrahv 29 ütleb muu hulgas, et riik korraldab kutseõpetust ja abistab töötajaid töö leidmisel. Kas meie riigipea on kordki seda teemat tõsiselt käsitletud, olgugi et olukord on katastroofiline ja vanne kohustab.

Ilves on kõigepealt riigipea. Ilves on andnud ametivande, pühaliku töötuse kaitsta vankumata meie Põhiseadust. Eelpool nimetatud paragrahvide puhul on ta jäänud kõrvalseisjaks, pealtvaatajaks, ei ole oma ametivannet täitnud. Nähtavasti on tal kitsarinnaline arusaam Põhiseadusest kui ter- vikust.

Ilves võiks läbi lugeda oma enne presidendivalimisi avaldanud n-ö programmi, siis ta näeb, et lubatust pole pooltki täidetud.

Ilves teist korda presidendiks? See oleks ohtlik riigile ja õnnetus rahvale.

Presidendi lipp

Tallinn 10130
Toom-Rüütli 3/5

www.kesknadal.ee

Püsti tõusta, kohus tuleb!

Terroristide bande on likvideeritud! – küllap nii raporteeris kaporakuke oma poliitülemustele, kui kolm piirilinna poisikest pokri pisteti. Kuulsin juhuslikult seda lugu Tallinna–Narva rongis eespool istuvatelt daamidelt. Neist ühe lähedasega oligi juhtunud sihuke kurioosum. Aga eks lugege ja otsustage ise, kas selline peab olema üks õigusriik ja riigialamate kohtlemine...

ANNE RATMAN
vaatleja

Lugu oli alanud mitu aastat tagasi. Ilusas piiripealses Narva linnas olid kolm poisiohtu noorukit mingil riigipühäl võtnud ühe maja fassaadilt maha sinimustvalge, oma lapsearuga mõeldes, et „paneme selle kodus seinale, mõtle kui ilus siis vaadata ja näidata, kui keegi tuleb – meil ka Eesti lipp vardas!“ . Noh, kodukaunistamise mõttes. Ju olid poisid kuulnud neid riigilipujutte ja omamoodi eestivaimustuses: kõikjal lehvib kolm värvi, ja meie tahame, et ka meil oleks sama tore. Ning mitte salakesi, teiste eest varjates, vaid avalikult kandsid nad siis oma kallist

lippu mööda tänavat kodu poole. Tee peal ette sattunud „korralik“ tädi keegi aga ilmutas valvsust ja helistas politseisse. Otsemaid trappas *police*-väesalk kohale: jalad harki, poisikesed näoga vastu müüri, käed riks-raks! raudu. Hea veel, et nuudihoope ei jagatud. Algatati kriminaalasi.

Organitesisene menetlus (*menetlus* on ju neile kallis-magus-mesi) kestis neli (!) aastat, ja kui poisid said 18 täis, esitati plik-plaks! neile süüdistus ja kohe mitme paragrahvi põhjal: varguses, vandalismis, riigi vastu suunatud tegudes. Noormeeste, kes kõik olid, nagu lugeja juba aimab, „narva rahvusest“ (s.t vene poisid), anti kolm aastat. Jah, tingimisi esialgu. Vist oli see nagu näidisprotsessiks, hirmutamiseks või nii. Aga kerkib ikkagi küsimus: kas siiski mitte liiga karm karistus koolipoistele? Noorte inimeste elu ära rikkuda enne, kui see pole veel alanudki? Näib nagu mingi kättemaks mineviku eest, et „mis teie isaisad meiega tegid“!

Kas ei aitaks juba lõppematust vihavaenu külvamisest? Poisid ju ei õmmelnud lipust boksereid, nagu seda praegu tehakse Ameerika või endise Liidu lippudest, nii et täheke akkuraat teatud kohal. Nad ei laotanud trikoloori laudlina asemel lõunaluale,

Nad ei kasutanud lippu pissuarina, nagu tegid võimulepressiva presidendi provokaatorid valimisvõitluse ajal ühes teatud lossis.

nagu juhtus mõni aasta tagasi ühes regioonis. Nad ei kasutanud seda pissuarina, nagu tegid võimulepressiva presidendi provokaatorid valimisvõitluse ajal ühes teatud lossis. Situatsioon meenutab kergelt üht lugu polgulipust, sellest, kuidas pioneerid (olid sellised punase kaelarätiga poisid-tüdrukud kunagi) hiiwasid sõjaväeparaadi ajal ära lipu, et viia see koolimuseumi. Polk sai lipu kaotamise pärast rängeimast rängema karistuse – väeosa saadeti laiali. Pärast, kui vargad avastati, ähvardas kindralist pealik raevuhoos, et „oma kätega kohe kägistaks ära need neetud punarätikandjad!“.

Hea küll, kohtumenetluse järgi tuleb välja, et Narva koolipoisid varastasid lipu. Aga kas seda poleks saanud kirjutada poisikesetempude arvele? Aga ei, oli vaja oodata neli aastat, kuni kurikaelad saavad täisealiseks, et siis nuhelda täie rauaga, karistada seaduse täie rangusega. Ei mingit hinnaalandust! Nii sai „kahjutuks“ tehtud „kuritahtlik bande“, kes kujutas endast ohtu ilusale ja õilsale õigusriigile...

Olgu lisatud, et üks noormees hakkas peatselt kodulinnas taksot sõitma, et toita oma perekonda, kus isa oli töötuks tehtud, ja kogenematuses juhtus tal liiklusavarii. Kuna lipu eest määratud tingimisi karistuse tähtaeg polnud aegunud, istub nooruk nüüd trellide taga.

Vaat selline range õigusriik meil! Küllap kargavad nüüd mulle kallale jälle netikriibud ja muud rõvesuud – nemad ju kannavad sama rolli kui see „valvas tädi keegi tänaval“. Mis sihukesest sebimisest aga riigile kasu on?

Tule ja mõõgaga laotatud demokraatia

On seaduspärasus: neis riikides, kus leidub rohkesti nafta, jääb vajaka demokraatiat, ning riigid, kelle jaoks on demokraatia eriline tähtsus ja kellel seda on rohkesti, jagavad seda „lahkesti“ neile, kel seda vähe olevat või polevat see ikka päris õige demokraatia. Liibüale näiteks. Sealne rahvas, vähemalt 95%, on riigijuht Gaddafi ja tema pakutava demokraatiaga väga rahul. 30. märtsi Kesknädalas võisime Tiit Made artikli kaudu „Kõva päkel Liibüa“ mõndagi teada saada Gaddafist kui oma rahva poolt hinnatud liidrist, kes on Liibüast teinud enam veel kui sotsialistliku riigi.

Kui lugeda üles soodustused, mis Liibüas rahvale tagatud, jääb üle üksnes unistada sellisest riigist: „Iga pere saab diktaatori korraldusel aastas 1000 dollarit dotatsiooni. Iga lapse sünni puhul kantakse pere arvele 7000 dollarit. Paljulapseliste perede jaoks on avatud kauplused, kus toiduaineid saab sümboolsete hindadega. Abiellunutele kingitakse 64000 dollarit korteri hankimiseks. Haridus ja meditsiiniline teenindamine on tasuta. Maksud on sümboolsed, Välismaale saab minna õppima riigi kulul. Korteri eest üüri maksimine on tundmatu tegevus. 50% auto ostmise kuludest kompenseerib riik ja bensiiniliiter maksab 10 eurosent.“

NATO ja muu läänemaailma poliitiline ja sõjaline terror (mida nimetatakse demokraatia levitamiseks) on osutanud Liibüa rahvale karuteene. Rahumeelsed elanikud kaitsesid oma kehaga strateegilisi objekte ja Gaddafi residentsi, aga „demokraatliku“ pommirahe vastu ei saa. Mis on saanud või saab Gaddafist? Mis ootab rahvast purukpommitatud linnades? Rõõmustamine selle üle, et demokraatiat on kohale toodud? Mis aga sellega peale hakata?

Ma pole kuulnud meie poliitikute ega ka rahva hukkamõistvaid hinnanguid NATO riikide tegevusele „demokraatia laialilaotamisel“. Saatkondade ette ei lähe keegi protesti avaldama.

E. A., Kesknädala lugeja Tallinna lähistelt

Mis küll toimub?

Kellele see korda läheb? Öeldakse: mõtle positiivselt, kuula ja, mis peasi, usu üksnes peavoolu-meedia majandusalaseid pärlüllitisi! Kas meil ikka on veel vähe ajupesja ja -lopustust? Vähegi mõtle ja vaagiv persoon näeb küll, mis toimub, aga näiv heaolu võib sisendada tallegi hetkeks tunde, et kõik on parim ja et see ongi ainuõige majandusideoloogia. Paraku jätkub ka pärisullikesi, keda ja kellega manipuleerida – seda tõestasid kevadised valimised [loe: hääletamised]. Maalehes sattusin Sulev Vallneri „lahkamisartiklile“, kus käsitletakse Edgar Savisaart. Selles leidub fraas „omadele võõras, võõrastele oma“. Kes ikka on omad ja kes võõrad? Vallner mõõnab, et 90-ndail oli E.S. rahva iidol, aga ta olla ajapikku omadest võõrdunud. Kas lp. ajakirjanik ikka veel ei mõista (ei taha mõista?), et tegemist on teatud huvigruppide poolse laiaformaadilise mahategemispüüdlusega ja et see tendents üha jätkub? Koordineeritud turmtulest E.S. vastu ei jõuakski kõike pajatada.

Tuuli Kochi ilmselge „tankistiroll“ päädis küllap planeeritud-lubatud superpreemiaga. Mihkel Kärmas „avastas“ vahetult enne valimisi prominentide aastatetagust relvaäri. Sisendava jutumaneeriga isiku võimekus leidis rakendust vana tegevuse „rekonstrueerimises“ – ikka „õiges kohas ja õigel ajal“.

Kentsakas oli aga lugeda Juhan Kivirähu artiklit 21. mai Eesti Päevalehest. Kui eelmainitud Kochi ja Kärmas „tooted“ olid ilmselgelt rahastatud-suunatud tellimustööd, siis auväärne Kivirähk oli kirjutatud laialivalguvalt, põhimõttel: olgu pealegi, tehke lugu, ma panen allkirja...

Selliseid üllitisi on kellelegi väga vaja, et „teemat“ soojana hoida. Pole saladuseks Mart Laari soovid-suundumused praegune Tallinna võim „veretult“ kõrvaldada. Kas mitte sealt otsida „vähki kivi alt“?

Leo Mürkhein,
Tallinn

Aina tants ja trall

“Eestimaa on meie kätel!”, “Eestlane olla on uhke ja hääl!”, “Eesti tuleb tagasi!”, “Plats puhtaks!”, “Aitab jamast!”, “Murrame läbi!”, “Ükskord võidame niikuinii!“. Jne. Jne. Aina tants ja trall – kas praeguseks ongi võit käes?

Mart Niklus
Tartu

Kiidukirjake

See oli Kesknädala toimetusel tore mõte – lasta juubilaril endal kirjutada tema ajast [vt Kesknädal 22.6.2011 – *Toim.*]. Vello Pohla ütles välja mõtted, mida isegi olen sageli heietanud. On väga kosutav lugeda mõttekaaslaste ja eakaaslaste väljütlemisi meie elu kohta.

Valli Veigel, Viljandi

